

УДК 327.2

DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2022.43.30>

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА ЯК ФАКТОР ГЕОПОЛІТИЧНОГО ПОЗИЦІОНУВАННЯ РЕГІОНУ ЦСЕ ТА ПСЕ

Руслан Демчишак

*Національний університет «Львівська політехніка»
кафедра політології та міжнародних відносин
вул. Митрополита Андрія 5, 79000, м. Львів, Україна*

Досліджено динаміку геополітичного позиціонування регіону Центрально-Східної Європи (ЦСЕ) та Південно-Східної Європи (ПСЕ) у контексті російсько-української війни. Проаналізовано об'єднання «Бухарестська дев'ятка» та «Тримор'я» як міжнародні проекти Польщі регіонального (субрегіонального по відношенню до ЄС) рівня, що просигналізували про поступове формування альтернативного простору політичної і ділової активності в межах ЄС, певну схильність до автономізації та додаткову відданість принципам євроатлантичного партнерства.

Констатовано, що безпековий фактор виявився вирішальним у визначенні характеру та напрямів корекції геополітичного позиціонування регіону ЦСЕ та ПСЕ. Російсько-українська війна посилює тенденції до субрегіоналізму (в рамках ЄС) та євроатлантичну складову зовнішньої політики країн «нової Європи». Повномасштабна збройна агресія РФ проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 р., посприяла практичному втіленню ідеї президента Польщі А. Дуди щодо необхідності розбудови «східного флангу НАТО».

Прогнозовано, що залежно від перебігу подій на воєнному та дипломатичному фронтах, а також від масштабів повоєнної трансформації міжнародної системи, можемо прогнозувати наступні варіанти тенденцій трансформації геополітичного позиціонування регіону ЦСЕ і ПСЕ: 1) субрегіоналізм поступово зникає як наслідок монолітності та консенсусу в рамках ЄС; 2) залишається статус-кво; 3) субрегіоналізм посилюється як наслідок відцентрових тенденцій в ЄС та нових конфігурацій міжнародних союзів. Найімовірнішим у коротко – та середньостроковій перспективі, на думку автора, виступає другий варіант. Певний субрегіоналізм, при збереженні цілісності ЄС, зумовлюватиметься специфікою оцінки «старою Європою» та «ною Європою» рівня безпекових загроз з боку РФ та лідерськими амбіціями Польщі. Посиленню ж тенденцій до субрегіоналізму перешкоджатимуть намагання Німеччини і Франції зберегти цілісність ЄС та свої лідерські позиції у союзі, а також прагнення США мати спільну з ЄС позицію щодо «найбільш значущої і прямої загрози безпеці Альянсу». Водночас, даний субрегіон теж залишатиметься неоднорідним.

Ключові слова: ЦСЕ та ПСЕ, російсько-українська війна, Польща, Бухарестська дев'ятка, Тримор'я, НАТО.

Проблема геополітичного позиціонування регіону Центрально-Східної Європи (ЦСЕ) та Південно-Східної Європи (ПСЕ), складовою якого потенційно може стати Україна, набирає особливої актуальності сьогодні у контексті нових, безпрецедентних за увесь період постбіполярності безпекових загроз.

Попри зорієнтованість дослідження у більшій мірі на електронну джерельну базу та повідомлення мас-медіа, нами також частково було використано праці дослідників національних аналітичних центрів, у яких розглядалися окремі аспекти проблеми [3, 4, 6, 7].

Метою даного дослідження виступає з'ясування впливу російсько-української війни на тенденції та динаміку геополітичного позиціонування регіону ЦСЕ і ПСЕ.

Зовнішньополітичний курс країн Східної Європи початку 1990-х років, заснований на пріоритетності ідей європейської та євроатлантичної інтеграції, отримав назву «втеча зі Сходу на Захід». Більшість західних сусідів України до 2004 р. оформили членство як у НАТО (Польща-1999 р.), так і в ЄС (Польща-2004 р.). Водночас ще 1990-му р. керівництво посткомуністичної Польщі представило східний вектор зовнішньої політики, сутність якого полягала в тому, щоб ставитися до майбутніх східних сусідів як до незалежних та рівноправних партнерів. Східну політику Польщі можна трактувати як таку, що була спрямована на створення зони безпеки проти Росії у пострадянському просторі, а водночас як форму регіонального лідерства Речі Посполитої.

У перше десятиріччя перебування у складі ЄС посткомуністичні країни Східної Європи, для позначення яких тепер використовують термін країни ЦСЄ і ПСЄ, позиціонували себе як частину спільного європейського дому, не акцентуючи уваги на субрегіональних відмінностях. Та уже у другому десятиріччі розвиток міжнародної системи та внутрішньодержавних суспільних процесів змінили зовнішньополітичну поведінку цих міжнародних акторів, намітивши виразні ознаки субрегіоналізму. Серед факторів, що визначали характер та спрямованість цих змін, варто виділити, на нашу думку, наступні: 1) нові ознаки світового політичного процесу загалом та країн регіону зокрема, пов'язані із посиленням тенденцій до націоналізму та ізоляціонізму; 2) певні цивілізаційно-культурні відмінності та асиметрію економічного розвитку між так званими «старою Європою» та «ною Європою» (за визначенням міністра оборони США Дональда Рамсфелда 2003 р.); 3) російська агресія проти України 2014 р., що актуалізувала питання колективного захисту країн ЦСЄ і ПСЄ. Саме останній, безпековий фактор, став визначальним і зумовив корекцію геополітичного позиціонування регіону ЦСЄ і ПСЄ.

Російська агресія проти України 2014 р., що актуалізувала питання колективного захисту країн ЦСЄ і ПСЄ, співпала у часі із посиленням тенденцій до націоналізму та ізоляціонізму у зовнішній політиці країн регіону. 6 серпня 2015 р. відбулася інавгурація новообраного президента Польщі Анджея Дуди (переміг у другому турі президентських виборів 24 травня 2015 р.). Новий президент, представник політичної сили «Право і справедливість», задекларував намір внести глибокі корективи до зовнішньополітичного курсу країни.

Основні положення оновленої польської зовнішньополітичної доктрини було детально викладено в кількох інтерв'ю президента А. Дуди як всередині країни (РРН, 5 серпня 2015), так і для впливового закордонного видання *Financial Times* (13 серпня 2015), а також в інших джерелах. Головна мета пропонованих змін у зовнішній політиці Польщі полягала у значному підвищенні статусу країни у ЄС та в НАТО. Польща проголошувала себе регіональним лідером в Балто-Чорноморському регіоні та на просторі від Балтії до Адріатики, а також прагнула набути ролі повноправного учасника НАТО, отримавши фактичні (а не тільки юридичні) гарантії безпеки. При цьому А. Дуда мав на увазі розміщення сил НАТО на території Польщі та інших країн ЦСЄ і ПСЄ та Балтії. В інтерв'ю для *FT* від 13 серпня 2015 р. президент Польщі заявив, що на сьогодні Польща фактично є не стільки рівноправним учасником альянсу, скільки буфером між РФ та НАТО (разом з іншими «новими членами» НАТО – країнами ЦСЄ та Балтії) [12].

Висловлені президентом А. Дудою ідеї слід трактувати не просто як спробу підвищення міжнародної ролі Польщі, але розглядати їх у контексті неминучих змін у системі європейської безпеки після агресії Росії проти України 2014 р., що зруйнувала систему міжнародного права, на якій тримався світовий порядок. Така позиція польського керівництва увійшла у суперечність з політичною лінією лідерів ЄС, зокрема Німеччини, які вважали

зайвим і небезпечним чинити дії, що можуть підвищити агресивність Росії. Відомо, що в Основоположному акті НАТО – Росія 1997 р. члени альянсу, для заспокоєння побоювань Росії в контексті розширення НАТО на схід, задекларували, що не будуть розміщувати значні військові потужності, включно з тактичною ядерною зброєю, на території нових країн-членів з ЦСЄ і Балтії, оскільки не мають відповідних «підстав, намірів чи планів» (так званий принцип «трьох “ні”»). Однак ситуація, коли Росія знехтувала і порушила свої міжнародні зобов'язання, знімає з Альянсу потребу дотримуватися цього добровільного обмеження.

Отож, перед загрозою агресії Росії А. Дуда закликав НАТО розмістити постійні воєнні бази на території країн колишнього радянського блоку. «Ми не бажаємо бути буферною зоною. Ми хочемо бути справжнім східним флангом альянсу, – сказав він – Сьогодні, якщо ми подивимося на розташування баз..., тоді лінією поділу є Німеччина. Якщо Польща та інші країни ЦСЄ є справжнім флангом НАТО, тоді логічно, щоб тут були розташовані бази» [10]. Зовнішньополітичні ініціативи президента загалом були позитивно сприйняті польською громадськістю. Погоджуючись з тим, що реальні східні кордони НАТО проходять по східному кордону Німеччини, польські експерти лише критикували А. Дуду за надто різку риторику, вважаючи його завданням наполегливу та методичну дипломатичну роботу, спрямовану на роз'яснення глобальних масштабів російської загрози [14].

Отож, нова безпекова ситуація на сході Європи, помножена на лідерські амбіції Польщі та ізоляціоністські тенденції в інших країнах ЦСЄ і ПСЄ, намітила виразні ознаки субрегіоналізму у зовнішній політиці держав регіону. З приходом до влади у 2015 р. партії «Право і справедливість» Польща щораз виразніше демонструє стриману позицію щодо перспектив подальшої політичної інтеграції в рамках ЄС та одночасне відновлення амбіцій регіонального лідерства, декларуючи одним з головних пріоритетів – зміцнення зв'язків з державами Центральноєвропейського регіону. Країна виступає ініціатором міжнародних проектів регіонального (субрегіонального по відношенню до ЄС) рівня.

«Бухарестську дев'ятку» (Б-9) офіційно започатковано за результатами міні-саміту східних країн НАТО в Бухаресті 4 листопада 2015 року. У її формат увійшли країни Вишеградської групи – Польща, Угорщина, Чехія, Словаччина; країни Балтії – Естонія, Латвія, Литва; а також країни ПСЄ – Болгарія та Румунія. Окрім Польщі, активним адептом об'єднання виступає Румунія – відданий союзник США у регіоні. Протягом часу функціонування відбулося ряд зустрічей та самітів країн-учасниць «Бухарестської дев'ятки» – у листопаді 2016 р., у жовтні 2017 р., у червні 2018 р., у лютому 2019 р., у березні 2020 р., у травні 2021 р., у лютому 2022 р. На першій і другій зустрічах учасники приймали декларації із протестом проти російської агресії щодо України, підтримкою нашої держави, закликами до РФ із вимогою дотримання міжнародного права тощо. На самітах 2018 р. та 2019 р. глави держав та урядів Б-9 наголосили на підтримці «суверенітету та територіальної цілісності України у міжнародно визнаних кордонах» а також «просвропейських та євроатлантичних прагнень України» [3, с. 6].

Іншою, ще більш амбітною субрегіональною ініціативою Польщі із опертям на історичні традиції об'єднання держав балто-чорноморського простору стало об'єднання «Тримор'я». 25 серпня 2016 року у хорватському місті Дубровник 12 держав-членів ЄС («Бухарестська дев'ятка» плюс Австрія, Хорватія та Словенія) задекларували свою прихильність щодо більш тісної співпраці з перспективою утворення субрегіонального об'єднання «Тримор'я». Передбачалося більш тісне співробітництво країн регіону ЦСЄ по осі «Північ-Південь» в області Балтійського (Литва, Латвія, Естонія, Польща), Адриатичного (Хорватія, Словенія), Чорного морів (Румунія, Болгарія), а також країн, розташованих

у центрі регіону – Чехії, Словаччини, Угорщини та Австрії. Нагадаємо, що усі перелічені країни вступили до ЄС уже в постбіполярний період. В епоху біполярності Литва, Латвія, Естонія були республіками СРСР, інші країни (Хорватія і Словенія як складові СФРЮ) творили так званий «соцтабір» або регіон Східної Європи (за винятком Австрії, що дотримувалася політики нейтралітету). У спільній заяві-декларації стверджувалося, зокрема, що країни-засновниці «згідні з тим, що імпульс, який охоплює зону Адриатично-Балтійсько-Чорноморського співробітництва, як в рамках Європейського союзу, так і по ширині трансатлантичного простору, повинен бути активізованим без створення паралельної структури для існуючих механізмів співробітництва» [13]. Попри проголошення факту небажання розбудови альтернативних ЄС чи НАТО структур, об'єднання носило, по суті, виразно субрегіональний по відношенню до ЄС характер.

Регулярні саміти країн-учасниць «Тримор'я» відбувалися у липні 2017 р. (Варшава), у вересні 2018 р. (Бухарест), у червні 2019 р. (Любляна), у жовтні 2020 р. (Таллін), у липні 2021 р. (Софія).

Ініціатива «Тримор'я» стала важливим елементом зовнішньої політики Польщі, поєднавши основні позиції, важливі для субрегіону: м'яке дистанціювання від процесів жорсткої централізації в рамках ЄС; розвиток інфраструктурних проєктів, зокрема пов'язаних із енергетичною безпекою (використання СПГ-терміналів Польщі і Хорватії, протидія «Північному потоку 2») [4, с. 28]. Підтвердженням першої позиції, як і проявом розбіжностей між так званими «старою Європою» та «новою Європою», стала відсутність підтримки країнами ЦСЄ і ПСЄ безпекових ініціатив лідерів ЄС, зокрема Франції, щодо створення суто європейських оборонних проєктів. Держави Балтії, Польща та Румунія традиційно політично орієнтувалися на США та євроатлантичне союзництво у рамках НАТО і з упередженням ставилися до альтернативних ініціатив, розглядаючи вище названі нові субрегіональні об'єднання як консолідацію східного флангу Північноатлантичного Альянсу.

Отож, можна погодитися з думкою експертів, що аналіз субрегіональних по відношенню до ЄС (регіональних в рамках ЦСЄ і ПСЄ) ініціатив Польщі дозволив говорити «про поступове формування альтернативного простору політичної і ділової активності в межах ЄС, який має власне бачення ролі керівних органів Євросоюзу, демонструє відданість принципам євроатлантичного партнерства та виявляє схильність до автономізації та навіть опору процесам посилення централізації в ЄС» [4, с. 29].

Марність зусиль міжнародного співтовариства щодо врегулювання російсько-українського конфлікту щораз більше посилювала вагу безпекового фактору у діяльності субрегіональних об'єднань «нової Європи». Вище названий фактор, зокрема, зайняв помітне місце у новій «Стратегії національної безпеки Польщі», підписаній президентом А. Дудою 12 травня 2020 р. Поряд із декларуванням необхідності більш жорсткого курсу щодо РФ та посилення євроатлантичної присутності у регіоні ЦСЄ і ПСЄ, новим серед положень польських документів безпекового спрямування став пункт про те, що Варшава хотіла б «активно брати участь у формуванні політики ядерного стримування НАТО» [5]. Змінилася також пріоритетність оцінки міжнародних організацій у контексті ключових європейських безпекових партнерів. Так, «Стратегії національної безпеки Польщі» 2014 р. зазначалося, що ключовими регіональними партнерами Польщі у сфері міжнародної безпекової політики є країни Веймарського трикутника та Вишеградської групи. Тепер, у стратегії 2020 р. було наступне твердження: «З ключовими європейськими партнерами Польща буде поглиблювати двостороннє та регіональне співробітництво, особливо у рамках «Бухарестської дев'ятки», Вишеградської групи та Веймарського трикутника». Поява на першому місці «Б-9», ініціативи, спрямованої на посилення

євроатлантичної присутності у регіоні, стала проявом корекції акцентів у сфері безпеки та геополітичного позиціонування Польщі [6].

Водночас заяви А. Дуди щодо необхідності створення «східного флангу НАТО» у регіоні ЦСЄ і ПСЄ знаходять щораз більшу підтримку у Вашингтоні, що стає особливо помітним з початком роботи адміністрації президента Джо Байдена (з січня 2021 р). На віртуальному саміті «Бухарестської дев'ятки» у травні 2021 р. президент США запевнив учасників щодо прагнення «тіснішої співпраці з союзниками по НАТО у Східній Європі, у регіонах Балтійського і Чорного моря, та наголосив на важливості посилення можливостей НАТО зі стримування та оборони» [Н X]. У липні ж 2022 р. під час відеозвернення до учасників чергового саміту країн «Тримор'я» у Софії Джо Байден висловив подяку за «обстоювання інтересів колективного Заходу на його східних рубежах», а також запевнив, що США будуть «цілком підтримувати ініціативу «Трьох морів» і залишаться її надійним партнером» [2].

Повномасштабна збройна агресія РФ проти України 24 лютого 2022 р. піднесла безпековий фактор на рівень визначального у зовнішній політиці більшості країн регіону ЦСЄ і ПСЄ. На позачерговому саміті «Б-9», що відбувся уже наступного дня після російського вторгнення – 25 лютого – у Варшаві на рівні глав держав, учасники, рішуче засуджуючи дії РФ та висловлюючи підтримку територіальній цілісності України, зосередили основну увагу на обговоренні нових безпекових реалій для регіону. Президент Польщі А. Дуда, зокрема, заявив, що «*настав час для фундаментальних змін у військовій сфері на східному фланзі НАТО*, а відповідна «військова адаптація» регіону вже більше не може розглядатись як довгострокова мета – вона потрібна тут і зараз» [7].

Безпрецедентність безпекових загроз змусила НАТО перейти від декларацій до практичних дій. В заяві штабу об'єднаних збройних сил НАТО в Європі від 13 березня 2022 р. стверджувалося, що протягом останніх тижнів альянс розгорнув тисячі військових у регіоні ЦСЄ і ПСЄ, а ще більше проведено в режим очікування. У країнах східного флангу НАТО розміщувалися американські військові контингенти, французькі (в Румунії), канадські (у країнах Балтії). Йшлося також про озброєння, бронетехніку, авіацію, системи протиповітряної оборони [11]. *На позачерговому саміті НАТО 24 березня 2022 р. було прийняте рішення про розгортання Сил реагування НАТО та розміщення військ чисельністю 40 тис. чол. на східному фланзі. Посилювалися багатонаціональні контингенти у Польщі, країнах Батики і Румунії, а також розгорталися у нових країнах регіону – Словаччині, Угорщині і Болгарії* [7].

Вище описана тенденція знайшла продовження на черговому саміті «Б-9», що відбувся у Румунії 10 червня 2022 р. Кваліфікуючи російську агресію щодо України як найбільшу загрозу євроатлантичній безпеці за період постбіполярності та закликаючи альянс до адекватної відповіді, учасники саміту задекларували прагнення «*посилювати позиції стримування та оборони в рамках усього східного флангу*». Члени «Бухарестської дев'ятки» підкреслили значущість «довготривалих трансатлантичних зв'язків» [7].

Водночас країни-учасниці «Тримор'я» на саміті, що відбувся у Латвії 20-21 червня 2022 р., створили новий формат партнерства і надали Україні особливий статус партнера-учасника [9]. Варто зазначити, що, попри однаковість у засудженні російської агресії, серед країн регіону існують розбіжності щодо потенційних масштабів розгортання сил НАТО у регіоні та економічних санкцій стосовно РФ. Польща, яка позиціонує себе регіональним лідером, Румунія та країни Балтії займають найбільш принципову позицію щодо доцільності будь-яких дій, спрямованих на стримування агресора. Позиція Чехії, Словаччини та Болгарії більш обережна, а Угорщини – традиційно найбільш «проросійська».

При цьому специфікою цього саміту «Тримор'я» став підвищений інтерес не лише з боку США, що вже стало традицією, але також з боку Німеччини та офіційних структур ЄС. Даний факт можемо розцінювати як намагання країн «старої Європи» зберегти свої лідерські позиції в ЄС та призупинити розвиток тенденцій до субрегіоналізму у «новій Європі».

Політика Альянсу щодо максимального укріплення «східного флангу НАТО» знайшла остаточне закріплення на останньому саміті, що відбувся у Мадриді 29-30 червня 2022 р. На саміті РФ визначено як «найбільш значущу і пряму загрозу безпеці Альянсу», розширено комплексну програму допомоги Україні, прийнято рішення щодо «збільшення кількості особового складу і превентивне розміщення військової техніки і арсеналів боеприпасів у східній частині Альянсу в якості підкріплення восьми багатонаціональних бойових груп НАТО» [8].

Отож, безпековий фактор виявився вирішальним у визначенні характеру та напрямів корекції геополітичного позиціонування регіону ЦСЄ та ПСЄ. Російсько-українська війна посилює тенденції до субрегіоналізму (в рамках ЄС) та євроатлантичну складову зовнішньої політики країн «нової Європи». Повномасштабна збройна агресія РФ проти України, що розпочалася 24 лютого 2022 р., посприяла практичному втіленню ідеї президента Польщі А. Дуди щодо необхідності розбудови «східного флангу НАТО».

В залежності від перебігу подій на воєнному та дипломатичному фронтах, а також від масштабів повоєнної трансформації міжнародної системи, можемо прогнозувати наступні варіанти тенденцій трансформації геополітичного позиціонування регіону ЦСЄ і ПСЄ: 1) субрегіоналізм поступово зникає як наслідок монолітності та консенсусу в рамках ЄС; 2) залишається статус-кво; 3) субрегіоналізм посилюється як наслідок відцентрових тенденцій в ЄС та нових конфігурацій міжнародних союзів.

Найімовірнішим у коротко – та середньостроковій перспективі, на нашу думку, виступає другий варіант. Певний субрегіоналізм, при збереженні цілісності ЄС, зумовлюватиметься специфікою оцінки «старою Європою» та «ноюю Європою» рівня безпекових загроз з боку РФ та лідерськими амбіціями Польщі. Посиленню ж тенденцій до субрегіоналізму перешкоджатимуть намагання Німеччини і Франції зберегти цілісність ЄС та свої лідерські позиції у союзі, а також прагнення США мати спільну з ЄС позицію щодо «найбільш значущої і прямої загрози безпеці Альянсу». Водночас, зважаючи на специфіку зовнішньополітичного курсу окремих країн ЦСЄ та ПСЄ, можемо припускати, що даний субрегіон теж залишатиметься неоднорідним.

Список використаної літератури

1. “Бухарестська дев'ятка” запевнила у підтримці євроатлантичних прагнень України. *Німецька Хвиля*. URL: 11.05.2021 <https://www.dw.com/uk/bukharestska-deviatka-zaprevnyla-u-pidtrymtsi-yevroatlantychnykh-prahnen-ukrainy/a-57495856>
2. В ініціативи «Три моря» велечезні перспективи. *Голос України*. 10.07.2021. URL: <http://www.golos.com.ua/article/348390>
3. Герасимчук С. Бухарест 9: у пошуках співпраці на східному фланзі НАТО? К.: Українська призма, 2019. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/15574.pdf>
4. Мир та безпека. Концепція зовнішньої політики України (робочі матеріали за підсумками 2019 р.) / За ред. Сергія Корсунського та ін. URL: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/15890.pdf>
5. Нова стратегія національної безпеки Польщі – стримувати імперію. *Texty.org.ua*. 06.09.2020. URL: <https://texty.org.ua/fragments/101175/nova-stratehiya-nacionalnoyi-bezpeky-polshi-strymuvaty-imperiyu/>
6. Паливода В. Стратегії національної безпеки Польщі – 2020. *Інформаційне агентство*

- ОПК. 02.07.2020. URL: <https://opk.com.ua/%D1%81%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%>
7. Результати саміту глав країн Бухарестської дев'ятки 10 червня 2022. *НІСД*. 14.06.2022. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/mizhnarodni-vidnosyny/rezultaty-samitu-hlav-krayin-bukharestskoyi-devyatky-10>
 8. Саміт НАТО – 2022. *Організація Північноатлантичного договору. NATO-news*. 28 червня 2022. URL: https://www.nato.int/cps/uk/natohq/news_196144.htm
 9. Україна отримала статус партнера-учасника Тримор'я. *ZAXID.NET*. 21.06.2022. URL: https://zaxid.net/ukrayini_nadali_status_partnera_uchasnika_initsiativi_trimorya_n1544877
 10. Andrzej Duda: nie jestem za rewolucją w polityce zagranicznej, ale będą korekty. *Dzieje. Pl. Portal historyczny*. 05.08.2015. URL: <https://dzieje.pl/aktualnosci/duda-nie-jestem-za-rewolucja-w-polityce-zagranicznej-ale-beda-korekty>
 11. NATO Allies send reinforcements to the Eastern Flank. *Shape*. 13/03/22. URL: <https://shape.nato.int/news-archive/2022/nato-allies-send-reinforcements-to-the-eastern-flank>
 12. Nato treats Poland like a buffer state, says new president. *Financial Times*. 13.08.2015. URL: <http://www.ft.com/intl/cms/s/0/d6749156-410e-11e5-b98b-87c7270955cf.html#axzz3iowFHDxq>
 13. The joint statement on the Three Seas Initiative (the Dubrovnik statement) URL:[http://predsjednica.hr/files/The%20Joint%20Statement%20on%20The%20Three%20Seas%20Initiative\(1\).pdf](http://predsjednica.hr/files/The%20Joint%20Statement%20on%20The%20Three%20Seas%20Initiative(1).pdf)
 14. Wezwanie Dudy do przesunięcia rzeczywistej granicy NATO “jak walenie toporem”. *tvn24.pl*. 14.08.2015. URL: <http://www.tvn24.pl/wiadomosci-z-kraju,3/pawel-zalewski-o-wywiadzie-andrzeja-dudy-dla-financial-times,568581.html>

THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR AS A FACTOR IN THE GEOPOLITICAL POSITIONING OF THE CEE AND SEE REGIONS

Ruslan Demchysyak

*Lviv Polytechnic National University,
Department of Political Science and International Relations
Mytropolyta Andreia str., 5, 79000, Lviv, Ukraine*

The dynamics of the geopolitical positioning of the Central and Eastern Europe (CEE) and South-Eastern Europe (SEE) regions in the context of the Russian-Ukrainian war have been studied. The associations "Bucharest Nine" and "Three Seas" were analyzed as international projects of Poland at the regional (sub-regional in relation to the EU) level. These associations signaled the gradual formation of an alternative space for political and business activity within the EU, a certain tendency towards autonomization and additional commitment to the principles of the Euro-Atlantic partnership.

It was established that the security factor was decisive in determining the nature and direction of the correction of the geopolitical positioning of the CEE and SEE regions. The Russian-Ukrainian war strengthened the tendencies towards sub-regionalism (within the EU) and the Euro-Atlantic component of the foreign policy of the countries of the "new Europe". The full-scale armed aggression of the Russian Federation against Ukraine, which began on February 24, 2022, contributed to the practical implementation of the idea of the President of Poland A. Duma about the need to develop the "eastern flank of NATO".

Depending on the course of events on the military and diplomatic fronts, as well as on the scale of the post-war transformation of the international system, we can predict the following options for the transformation of the geopolitical positioning of the CEE and CEE region: 1) sub-regionalism is gradually disappearing as a result of monolithicity and consensus within the EU; 2) the status quo remains; 3) subregionalism is increasing as a result of centrifugal tendencies in the EU and new configurations

of international unions. In the author's opinion, the second option is the most likely in the short- and medium-term perspective. A certain sub-regionalism, while preserving the integrity of the EU, will be determined by the specifics of the assessment by "old Europe" and "new Europe" of the level of security threats from the Russian Federation and Poland's leadership ambitions. The strengthening of sub-regionalism tendencies will be hindered by the efforts of Germany and France to preserve the integrity of the EU and their leadership positions in the union, as well as the desire of the US to have a common position with the EU regarding "the most significant and direct threat to the security of the Alliance." At the same time, taking into account the specifics of the foreign policy course of individual CEE and SEE countries, we can assume that this subregion will also remain heterogeneous.

Key words: CEE and SEE, Russian-Ukrainian war, Poland, Bucharest Nine, Three Seas, NATO.